

Informasjon om leksehjelp i grunnskolen Udir-6-2010

Et tilbud om leksehjelp skal gi bedre utbytte av leksene, uavhengig av hvor mye hjelp de får hjemme. Kommunen plikter å ha et tilbud om gratis leksehjelp i grunnskolen. Fra 1. august 2014 ble bestemmelsene endret slik at de åtte timene til leksehjelp kan fordeles fritt på 1.-10. årstrinn.

RUNDSKRIV SIST ENDRET: 02.12.2014

Innhold

1. Innledning

2. Bakgrunn

3. Om kapittel 1A i forskrift til opplæringsloven

Merknader til § 1A-1

Merknad til § 1A-1 første ledd

Merknad til § 1A-1 annet ledd

Merknad til § 1A-1 tredje ledd

Merknad til § 1A-1 fjerde ledd

Merknad til § 1A-1 femte ledd

Merknad til § 1A-1 sjette ledd

Merknad til § 1A-1 syvende ledd

4. Om kapittel 2B i forskrift til privatskoleloven

1. Innledning

Kommunen plikter å ha et tilbud om gratis leksehjelp i grunnskolen etter opplæringsloven § 13-7a. Paragraf 13-7a lyder:

Kommunen skal ha eit tilbod om leksehjelp i grunnskolen.
Tilbodet skal vere gratis for elevane. Elevane skal ha rett til å delta på leksehjelptilbodet, men det skal vere frivillig om dei ønskjer å delta.
For krav om politiattest gjeld reglane i § 10-9.
Departementet gir nærmare forskrifter om leksehjelptilbodet.

Staten og fylkeskommunene plikter å tilby gratis leksehjelp når disse tilbyr grunnskoleopplæring, jf. opplæringsloven §§ 13-1, 13-2 og 13-3a. En tilsvarende plikt gjelder for private skoler med rett til statstilskudd, jf. privatskoleloven § 7-1e. Også private skoler godkjent etter opplæringsloven § 2-12 plikter å ha et tilbud om leksehjelp til elever i grunnskolen.

2. Bakgrunn

I St.meld. nr. 31 (2007-2008) Kvalitet i skolen blir betydningen av styrket opplæring i fag, leksehjelp og daglig fysisk aktivitet fremhevet. Viktige målsettinger i skolen er økt læring, bedre trivsel og helse for alle elever, slik at skolen kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Et tilbud om leksehjelp skal bidra til at skolens rolle som verktøy for sosial utjevning blir styrket. I Stortinget vedtok våren 2010 lovforslaget fra regjeringen om å lovfeste plikt til leksehjelp på 1.-4. årstrinn med virkning fra 1. august 2010.

I Prop. 68 L (2013-2014) ble det foreslått endringer i bl.a. opplæringsloven § 13-7 og privatskoleloven § 7-1e. Fra 1. august 2014 ble bestemmelsene endret slik at de åtte timene til leksehjelp kan fordeles fritt på 1.-10. årstrinn. Dette gir kommunene og de private

skolene fleksibilitet og handlefrihet til selv å bestemme innretningen av leksehjelpen på bakgrunn av lokale forhold og vurderinger. Kunnskapsdepartementet har fastsatt nærmere bestemmelser om leksehjelp i forskrift til opplæringsloven kapittel 1A og forskrift til privatskoleloven kapittel 2B. Forskriftene trådte i kraft 1. august 2010 og ble endret 1. august 2014.

3. Om kapittel 1A i forskrift til opplæringsloven

Paragraf 1A-1 Leksehjelp i grunnskolen

Kommunen skal tilby leksehjelp, jf. opplæringslova § 13-7a, med til saman åtte timar kvar veke til elevar i grunnskolen. Dei åtte timane fordelast fritt på årstrinna slik kommunen avgjer.

Formålet med leksehjelpa er å gi eleven støtte til læringsarbeidet, kjensle av meistring og gode rammer for sjølvstendig arbeid. Leksehjelpa skal og medverke til å utjamne sosial ulikskap i opplæringa.

Leksehjelpa er ikkje ein del av opplæringa til eleven, men skal sjåast i samanheng med opplæringa. Leksehjelpa skal gi eleven hjelp med skolearbeidet.

Kommunen er ansvarleg for leksehjelpa og vel korleis leksehjelpa skal organiserast.

Kommunen pliktar å informere foreldra om retten til leksehjelp og tilbodet som gis.

Kommunen pliktar å sørge for at elevane har eit godt psykososialt miljø i leksehjelpa som fremjar helse, trivsel og læring. Dersom ein tilsett har kunnskap eller mistanke om at eleven sin rett ikkje blir oppfylt skal den tilsette undersøkje saka, varsle kommunen og om nødvendig og mogleg sjølv gripe inn. Eleven og foreldre kan be om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet. Kommunen pliktar snarast mogleg å behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i

forvaltningslova. Dersom vedtak ikkje er fatta innan rimeleg tid kan eleven og foreldre klage som om vedtak vart fatta.

Kommunen plikter å sørge for forsvarleg tilsyn med elevane i leksehjelpa. Grappa må ikkje vere større enn det som er trygt og pedagogisk forsvarleg.

Leksehjelpa skal vere gratis for eleven. Dersom leksehjelpa blir organisert som ein del av skolefritidsordninga, kan kommunen ikkje ta betalt for den tida eleven mottek leksehjelp etter denne føresegna. Dette gjeld og for elevar som ikkje deltek i skolefritidsordninga elles.

Merknader til § 1A-1

Bestemmelsen er endret pr. 1. august 2014 og utfyller opplæringsloven § 13-7a.

Merknad til § 1A-1 første ledd

Paragraf 1A-1 første ledd første punktum slår fast at kommunen skal tilby elever i grunnskolen leksehjelp med til sammen 8 timer hver uke. Det vises til opplæringsloven § 13-7a som er lovhjemmelen for leksehjelp.

I § 1A-1 første ledd andre punktum er det fastsatt at de åtte timene kan fordeles fritt slik kommunen avgjør. Følgelig kan de åtte timene til leksehjelp fordeles fritt på 1. – 10. årstrinn. Dette gir skoleeier fleksibilitet og handlefrihet til selv å bestemme innretningen av leksehjelpen på bakgrunn av lokale forhold og vurderinger. Elevene skal ha rett til å delta, men deltakelse skal være frivillig.

Når leksehjelpen tilbys i regi av skolen eller av skolefritidsordning, vil opplæringsloven § 9a-2 komme til anvendelse indirekte og vil sikre eleven rett til et fysisk skolemiljø. Videre vil også diskriminerings- og tilgjengelighetsloven stille krav til både universell utforming og individuell utforming av lokalene som leksehjelpen gis i. Det er kommunens ansvar at leksehjelpen tilpasses elevene.

Paragraf 1A-1 første ledd tredje punktum angir formålet med leksehjelpen. Det er her understreket at leksehjelpen skal gi eleven støtte i læringsarbeidet, mestringsfølelse, gi gode rammer for selvstendig arbeid. I følge fjerde punktum skal leksehjelpen også bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Dette gjøres ved at leksehjelpen ses i sammenheng med opplæringen som gis og gir eleven en mulighet til å trene mer på det som gjøres i opplæringen. Leksehjelpen er et redskap for økt læringstrykk i kombinasjon med økt læringsstøtte og skal bidra til at eleven får økt læringsutbytte av opplæringen. Leksehjelpen vil også kunne gi eleven en økt mestringsfølelse ved at den, ut fra elevens behov, gir eleven mulighet til å trene på og beherske oppgaver knyttet til det som er gjennomgått i opplæringen. I leksehjelpen skal eleven få hjelp med leksearbeidet uavhengig av hvilken sosiokulturell bakgrunn hun/han har. Når kommunen skal fastsette innholdet og organiseringen av leksehjelpen, må det velges løsninger som sikrer at leksehjelpen virker i samsvar med formålet.

Merknad til § 1A-1 annet ledd

Paragraf 1A-1 annet ledd første punktum fastsetter at leksehjelpen ikke er en del av grunnskoleopplæringen. Dette innebærer at leksehjelpen ikke er omfattet av opplæringsplikten i opplæringsloven § 2-1. Innholdet i grunnskoleopplæringen er fastsatt i opplæringsloven § 2-3, forskrift til opplæringsloven kapittel 1 og Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Opplæringen skal være i samsvar med Læreplanverket for Kunnskapsløftet/Læreplanverket for Kunnskapsløftet-samisk og egnet til at eleven kan nå kompetansemålene.

Siden leksehjelpen ikke er en del av opplæringen, skal tiden i leksehjelpen ikke brukes til å gi opplæring etter læreplanverket. Timene til leksehjelp kommer i tillegg til timene eleven har rett til etter fag- og timefordelingen. Det er heller ikke adgang til å knytte kompetansemål til leksehjelpen slik at leksehjelpen blir en forutsetning for å nå kompetansemålene i læreplaner for fag. Leksehjelpens oppgave er å understøtte læringsarbeidet som gjøres i opplæringen, og den skal ses i sammenheng med opplæringen. Men det understrekes at det å se leksehjelpen i sammenheng med opplæringen, ikke åpner for at leksehjelpen i realiteten blir opplæring. Et eksempel på å se leksehjelpen og opplæringen i sammenheng er at lærerne informerer leksehjelperne om hvilke kompetansemål og oppgaver man jobber med i opplæringen.

Det at leksehjelpen ikke er en del av opplæringen får også konsekvenser for hvilke av

bestemmelsene i opplæringsloven med forskrifter som gjelder for leksehjelpen. Det er kun de bestemmelsene i opplæringsloven med forskrifter som er gjort gjeldende for leksehjelpen i § 13-7a eller i andre bestemmelser i opplæringsloven som gjelder for leksehjelpen. Dette er tilsvarende lovteknikk som for skolefritidsordningen. Dette innebærer blant annet at bestemmelsene om spesialundervisning, fag- og timefordelingen, individuell vurdering, rett til skyss og kompetansekravene for undervisningspersonale, ikke gjelder for leksehjelpen. Bestemmelsene om politiattest er gjort gjeldende for leksehjelpen, jf. opplæringsloven § 13-7a tredje ledd. Vi viser her også til kapittel 15 i forskrift til opplæringsloven.

Paragraf 1A-1 annet ledd annet punktum er det presisert at leksehjelpen skal gi eleven hjelp med skolearbeidet. Dette innebærer at forskriften ikke legger til grunn en snever innholdsforståelse av begrepet lekser. Lekser er mer enn de tradisjonelle hjemmeoppgavene som gis av lærer. Lekser skal her forstås som skolearbeid eleven har behov for å jobbe med mer generelt. Dette skolearbeidet kan det være både eleven, læreren og leksehjelperen som tar initiativet til. Elever som ikke har lekser i tradisjonell forstand, for eksempel fordi eleven allerede har gjort leksene, skal ikke avvises fra leksehjelpen, men veiledes til å velge utfyllende arbeid. Det understrekes at elevenes rett til leksehjelp ikke rikker ved skolens frihet knyttet til bruk av lekser i opplæringen. Skolene kan fortsatt velge om det gis lekser og hvilken mengde som gis.

Merknad til § 1A-1 tredje ledd

Paragraf 1A-1 tredje ledd fastsetter at det er kommunen som har ansvaret for leksehjelpen og avgjør hvordan leksehjelpen skal organiseres. Kommunen kan avgjøre hvordan leksehjelpen bør organiseres innenfor rammene som trekkes opp i opplæringsloven § 13-7a og bestemmelsen her. Dette åpner for lokale løsninger. En del av den kommunale handlefriheten består i å avgjøre hvem som skal tilby leksehjelpen. Det vil være adgang til å organisere leksehjelpen som en del av skolen, skolefritidsordningen eller andre alternativer.

Det totale antallet timer som skal fordeles er 8 timer per uke. De 8 timene kan fordeles fritt på 1. – 10. årstrinn. Det understrekes at 8 timer per uke er et minimumskrav og at kommunen kan velge å tilby elevene flere timer.

I kommunens frihet til å organisere leksehjelpen ligger også en rett til å velge tidspunktet for når leksehjelpen tilbys. Dette betyr at kommunen kan velge å legge leksehjelpen før skoledagen, i løpet av skoledagen eller etter at skoledagen er avsluttet. Kommunen kan

altså selv avgjøre ut fra lokale forhold hvordan leksehjelpen på en best mulig måte kan tilbys i tilknytning til skoledagen. Dette kan åpne for ulike varianter av utvidet eller helhetlig skoledag.

Dersom kommunen velger en modell hvor leksehjelpen gis i løpet av skoledagen, minnes det om at timene til leksehjelp skal komme i tillegg til opplæringen. Det vil for eksempel ikke være adgang til å bruke friminutter til leksehjelp. Leksehjelpen skal være lagt til en tid som defineres som leksehjelp. Videre er det viktig at dersom leksehjelpen integreres i skoledagen, så må skolen ha et tilbud til elever som ikke skal delta i leksehjelpen. Skolen vil f.eks. ikke kunne kreve at foreldrene henter barna i tiden avsatt til leksehjelp. Skolen har ansvaret for tilsyn med disse elevene etter forskrift til opplæringsloven § 12-1.

Det ligger også innenfor den kommunale handlefriheten å åpne for at skolene kan velge å rette leksehjelpen inn mot noen elevgrupper på trinnet eller på tvers av trinn, dersom kommunen finner at dette vil være den mest hensiktsmessige bruken av ressurser. De lokale løsningene må ligge innenfor det totale antall leksehjelptimer som skal gis i henhold til forskrift til opplæringsloven. Dette er lagt til grunn i pkt. 3.4 i Prop. 68 L (2013–2014).

Merknad til § 1A-1 fjerde ledd

Paragraf 1A-1 fjerde ledd fastsetter en plikt for kommunen til å informere foreldrene om retten til leksehjelp og tilbudet som gis.

Dette betyr at foreldrene skal få informasjon om for eksempel hvor mange timer gratis leksehjelp som gis på årstrinnet eleven er på, når og hvor tilbudet gis og annen relevant informasjon. Kommunen kan gi skolen i oppgave å gi denne informasjonen.

I vurderingen av hvordan informasjonen gis bør kommunen se på om informasjonen vil nå foreldrene til elevene som har mest behov for leksehjelp og om informasjonen er forståelig.

Merknad til § 1A-1 femte ledd

Paragraf 1A-1 femte ledd første punktum pålegger kommunen å sørge for at eleven har et godt psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Femte ledd tilsvarer opplæringsloven §§ 9a-1 og 9a-3 annet og tredje ledd. Eleven bør ha et like godt vern av sitt psykososiale miljø i leksehjelpen som i opplæringen.

Merknad til § 1A-1 sjette ledd

Paragraf 1A-1 sjette ledd første punktum regulerer kommunens plikt til å sørge for omsorg og forsvarlig tilsyn med elevene i tiden de mottar leksehjelp.

Dette innebærer blant annet at kommunen må sørge for at leksehjelpen har tilstrekkelig antall voksne som ser etter elevene i tiden de mottar leksehjelp, slik at risikoen for skade eller ulykke minimaliseres. Risikoen kan være knyttet til aktiviteter, andre elever osv. Hva som vil være forsvarlig tilsyn, må vurderes konkret og lokalt. Plikten etter leddet her tilsvarer kommunens plikt etter forskrift til opplæringsloven § 12-1. I tillegg til tilsyn med elevene plikter også kommunen å sørge for at leksehjelpen ivaretar omsorgen for elevene.

Paragraf 1A-1 sjette ledd annet punktum pålegger kommunen en plikt til å vurdere om gruppen som leksehjelpen er organisert i, er tilstrekkelig trygg og at opplegget er pedagogisk forsvarlig.

Vurderingstemaet i § 1A-1 sjette ledd annet punktum tilsvarer vurderingstemaet i opplæringsloven § 8-2. Med trygg siktes det til sikkerhetsmessig forsvarlig. Pedagogisk forsvarlig må her forstås som at gruppen ikke er for stor til at den enkelte eleven får individuell oppfølging med tanke på at leksehjelpen kan fungere i samsvar med hensikten, jf. første ledd. Det understrekes at det ikke er leksehjelperne som skal vurdere om opplegget er pedagogisk forsvarlig. Dette er kommunens ansvar. At det ikke er leksehjelperne som foretar denne vurderingen, har sammenheng med at det ikke oppstilles krav om pedagogisk kompetanse for personene som gjennomfører leksehjelpen, og at leksehjelpen ikke er opplæring.

Kravet til hva som skal betegnes som trygt kan ses i sammenheng med sjette ledd første punktum og tilsynsansvaret. Dette handler blant annet om størrelsen på gruppen og antall voksne. Hva som er trygt vil også måtte ses i forhold til sammensetningen av elever og deres forutsetninger. Det understrekes at § 1A-1 ikke oppstiller noe kvantitativt krav til antall elever i en gruppe per voksne. Kommunen avgjør voksentettheten innenfor rammen av § 1A-1.

Merknad til § 1A-1 syvende ledd

Paragraf 1A-1 syvende ledd omhandler finansieringen av leksehjelpen.

Første punktum gjentar opplæringsloven § 13-7a annet ledd første punktum. Her er det fastsatt at leksehjelpen skal være gratis for elevene. Med gratis menes det her at kommunen ikke kan kreve betalt av foreldrene for elevens deltakelse i leksehjelpen, for deltakelse i aktiviteter som leksehjelpen gjennomfører eller utstyr/læremidler som benyttes i leksehjelpen. Elevens rett til gratis leksehjelp i samsvar med opplæringsloven § 13-7a tilsvarende retten til gratis grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 2-15.

Det understrekes videre at tilbudet om 8 timer gratis leksehjelp i grunnskolen gjelder uavhengig av hvordan kommunen organiserer leksehjelpen. Også leksehjelp gitt i privateid skolefritidsordning skal være gratis for eleven, her må eventuelt kommunen betale elevenes egenandel.

Det er understreket i syvende ledd annet punktum at dersom leksehjelpen organiseres som en del av skolefritidsordning, skal leksehjelpen som gis i samsvar med denne bestemmelsen være gratis for eleven. Dette innebærer at for elever som allerede går i skolefritidsordning, må det skje en avkortning i egenandelen som tilsvarende timene med leksehjelp per uke etter § 13-7a.

Dersom kommunen i regi av skolefritidsordningen tilbyr flere timer med leksehjelp enn det som følger av bestemmelsen her, kan kommunen ta betalt for disse timene av foreldrene som en del av egenbetalingen for skolefritidsordningen, jf. opplæringsloven § 13-7.

Syvende ledd siste punktum regulerer foreldrebetaling for elever som ikke går i skolefritidsordningen, men som ønsker å benytte seg av leksehjelpen. Kommunen kan ikke ta betalt for leksehjelp etter denne bestemmelsen og kan heller ikke henstille til foreldrene å melde barna inn i skolefritidsordningen.

4. Om kapittel 2B i forskrift til privatskoleloven

Paragraf 2B-1 Leksehjelp i grunnskolen

Skolen skal tilby leksehjelp, jf. privatskolelova § 7-1e, med til saman åtte timar kvar veke til elevar i grunnskolen. Dei åtte timane fordelast fritt på årstrinna slik skolen avgjer. Formålet med leksehjelpa er å gi eleven støtte til læringsarbeidet, kjensle av meistring og gode rammer for sjølvstendig arbeid. Leksehjelpa skal og medverke til å utjamne sosial ulikskap i opplæringa.

Leksehjelpa er ikkje ein del av opplæringa til eleven, men skal sjåast i samanheng med opplæringa. Leksehjelpa skal gi eleven hjelp med skolearbeidet.

Skolen er ansvarleg for leksehjelpa og vel korleis leksehjelpa skal organiserast.

Skolen pliktar å informere foreldra om retten til leksehjelp og tilbodet som gis.

Skolen pliktar å sørge for at elevane har eit godt psykososialt miljø i leksehjelpa som fremjar helse, trivsel og læring. Dersom ein tilsett har kunnskap eller mistanke om at ein elev sin rett ikkje blir oppfylt skal den tilsette undersøkje saka, varsle skolen og om nødvendig og mogleg sjølv gripe inn. Eleven og foreldre kan be om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet. Skolen pliktar snarast mogleg å behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Dersom vedtak ikkje er fatta innan rimeleg tid kan eleven og foreldre klage som om vedtak vart fatta.

Skolen plikter å sørge for forsvarleg tilsyn med elevane i leksehjelpa. Gruppa må ikkje vere større enn det som er trygt og pedagogisk forsvarleg.

Leksehjelpa skal vere gratis for eleven. Dersom leksehjelpa blir organisert som ein del av skolefritidsordninga, kan skolen ikkje ta betalt for den tida eleven mottek leksehjelp etter denne føresegna. Dette gjeld og for elevar som ikkje deltek i skolefritidsordninga elles.

Merknader til § 2B-1

For merknader til kapittel 2B vises det til merknadene til forskrift til opplæringsloven kapittel 1A.

Privatskoleloven § 7-1e og opplæringsloven § 13-7a er så godt som likelydende. Forskjellen

er at ansvaret som i offentlige skoler hviler på kommunen, for private skoler er lagt til skolen. Det vises for øvrig til kommentarer til forskrift til opplæringsloven ovenfor.

Forskrift til privatskoleloven kapittel 8 gjelder også for leksehjelpen.